

GÖMÜLÜ CİSİM VE DİŞLERİN YERLERİNİN UYGULAMA İLE BELİRLENMESİ

M. Ateş ERİNANÇ*

Dilşat ALASYA**

Radyograflar 3 boyutlu konulan iki boyutlu gösterir. Klinik röntgen değerlendirmelerinde, çeneler içerisinde yerleşmiş olan yabancı cisimler veya gömülü dişlerin yerlerinin belirlenmesi bu nedenle karışık durumlar ortaya çıkartabilmektedir.

Bu gibi durumları belirlemek amacıyla uygulamaları birbirinden çok farklılık göstermeyen değişik yöntemler ortaya atılmıştır. Tekniklerin hepsi, yabancı bir cisim veya gömülü bir dişle karşılaşıldığında, temelde tübün yatay düzlemle açısının değişimini kapsamaktadır.

Tüb kaydırma tekniğini ilk olarak 1910'larda uygulayan, Clark, C.A.'dır. Daha sonra Bosworth 1934 yılında ilavelerde bulunmuştur.

GLARK (Tube - Schiff) TEKNİĞİ

Bu teknik, dişsiz ağızlarda küçük kök uçlarının oklüzal tekniklerle genellikle süperpoze olmalarından dolayı, bunların yerlerinin belirlenmesinde önem taşımaktadır.

Şüpheli sahaya anestezi yapıldıktan sonra bir hipodermik iğne kök ucu bulunmasından şüphe edilen sahanın mukobukal kıvrımına vertikal olarak yerleştirilir. X - ışınları kemik yüzeyine mümkün olabildiği kadar dik gelecek şekilde yönlendirilerek, periapikal yöntemle film çekimi yapılır. Film banyo edilirken iğne yerinde bırakılır. Eğer, filmde iğnenin tam olarak yerleşmediği görülürse, yeri değiştirilerek, sahanın üzerine gelmesi sağlanır. Baza durumlarda vestibül iğnenin karşısına, palatinal veya lingual tarafa kalınlığı farklı bir iğnenin yerleştirilmesi

(*) G Ü. Dishekmligi Fakültesi O D./Radyoloji Bilim Dalı Arş. Gör.

(***) G Ü. Dishekimligi Fakültesi O.D./Radyoloji Bilim Dalı Arş. Gör.

gerekebilir. Bu işlemlerden sonra horizontal açı değiştirilerek iki farklı film çekilir. Böylece şüpheli olan sahadan, x - ışınlarının anteroposterior ve posteroanterior yönde geçmesiyle filmler elde edilmiş olur. .

iki oblig görüntü incelendiğinde, cismin ne kadar bukalde veya lingualde (Palatinalde) olduğu tanımlanabilir.

Eğer şüpheli olan diş veya cisim bukal tarafta olan iğneye yakın görülüyorsa, cisim veya diş bukaldedir. Cisim ile iki iğnenin arasındaki mesafe eşit olarak görülüyorsa, cisim iki iğneye eşit uzaklıkta ortada gömülüdür. Cisim bukal iğneden çok fazla uzakta ve sonuç olarak lingual iğneye yakınsa, lingual veya palatinalde olarak düşünülür.

Bu gözlemlerin temeuü, yakın bulunan iki cismin gölgelerinin birbirlerinden ayrılamayacağı düşüncesi üzerine kurulmuştur.

BUKAL CİSİM TEKNİĞİ ve PARALLAX TEKNİĞİ

Barr ve Stephens bukal cisim tekniğini açıklamaktadırlar. Bu teknik, belirli bir referans noktasına göre bukalde yerleşim gösteren oluşum veya cisimleri kendine konu olarak almaktadır. Referans noktasına göre cismin görüntüsü ikinci radyografta x - ışınının yönüyle aynı yönde kayma gösterecektir (x - ışını anteroposterior yönde verilmişse, cisim posteriora kayacaktır). (Şekil : 1)

Bu tekniklerin yanında, farklı iki açıdan film çekilmesiyle yapılan Parallax tekniği olarak adlandırılan teknik de temelde aynıdır.

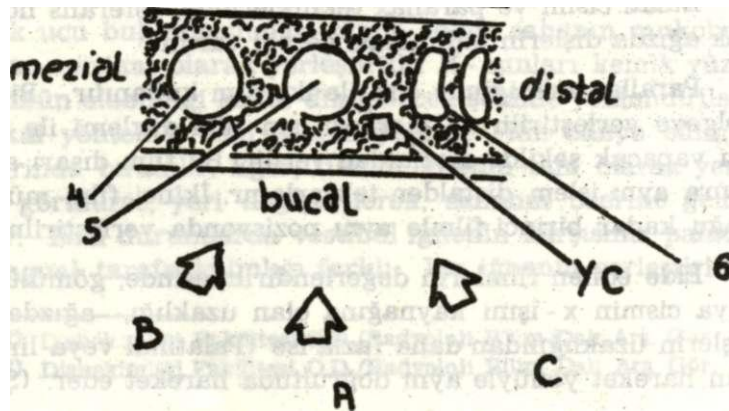
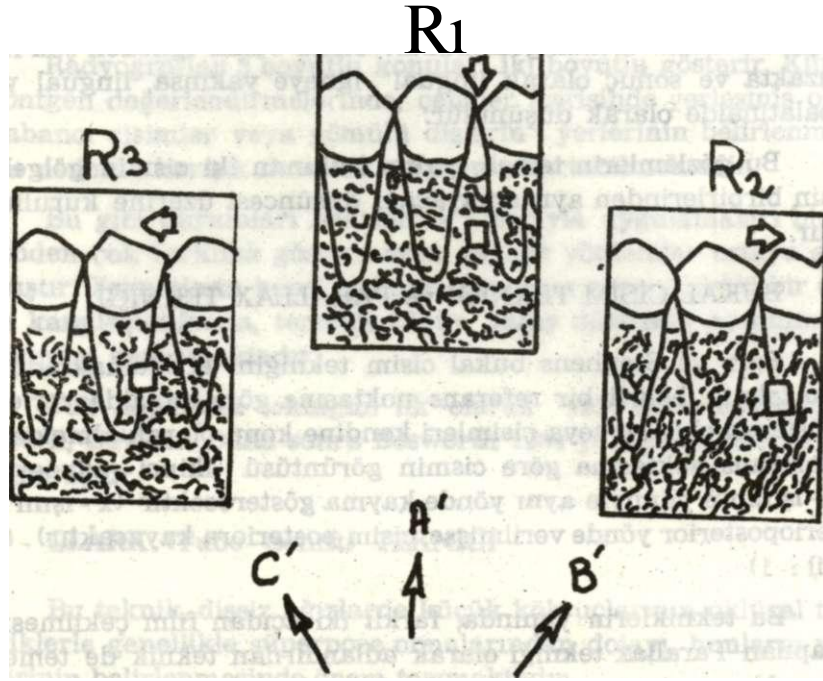
Bukal cisim ve parallax tekniklerinde, referans noktası olarak ağızda dişlerin bulunması gereği vardır.

Pârallax tekniğinde sıra ile iki film kullanılır. Birinci film bölgeye yerleştirilir ve merkezi ışın film düzlemi ile 60 derece açı yapacak şekilde mezialden verilir. Bu film dışarı alındıktan sonra aynı işlem distalden tekrarlanır. İkinci film mümkün olduğu kadar birinci filmle aynı pozisyonda yerleştirilmelidir.

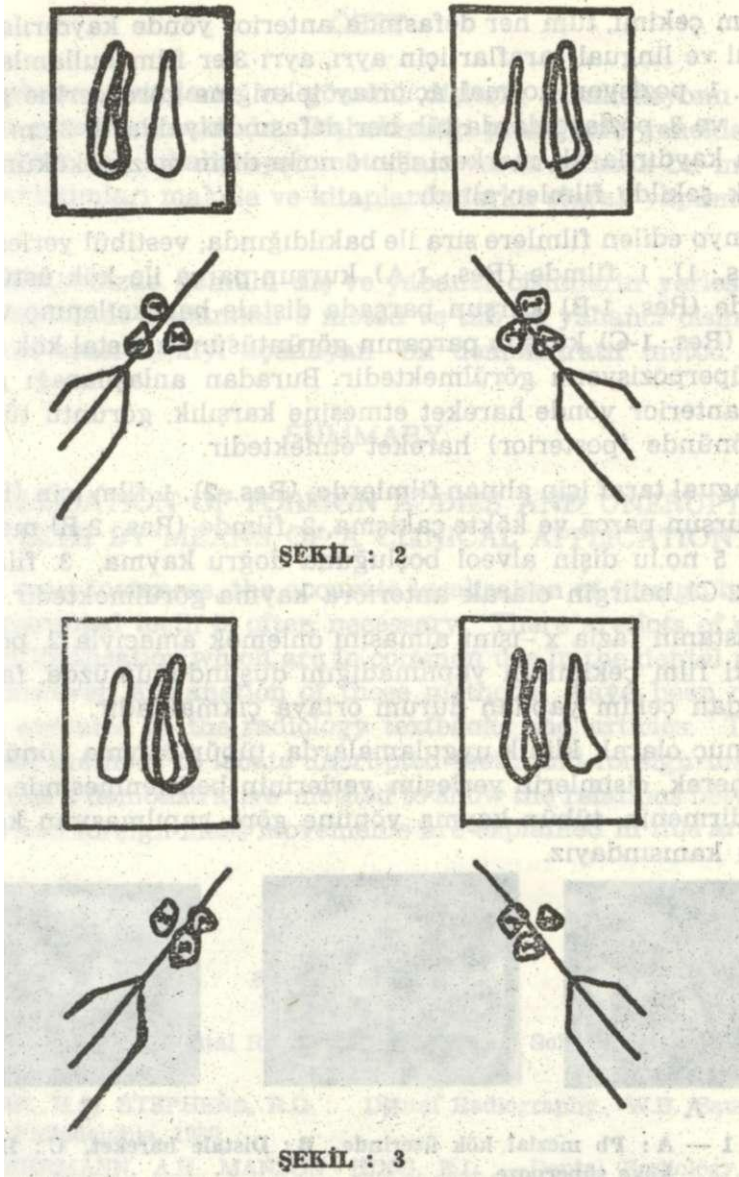
Elde edilen filmlerin değerlendirilmesinde, gömülü olan diş veya cismin x - ışını kaynağına olan uzaklığı, ağızda bulunan dişlerin uzaklığından daha fazla ise (Palatinal veya lingual) tübün hareket yönüyle aynı doğrultuda hareket eder. (Şekil: 2)

Gömülü diş veya cisim x - ışını kaynağına ağızda bulunan dişlerden daha yalan mesafede (Labial veya bukal) ise bunların hareketi tüb hareketinin ters yönünde olacaktır. (Şekil: 3)

İki farklı açı kullanarak gömülü diş veya cisimlerin yerleşimlerini tanımlamaya çalışan teknikte, tüb hareketleri ve görüntü takibinin zor, olabileceği düşüncesiyle tüb ve film üzerindeki görüntü hareketlerinin açıklanmasında yaptığımız uygulamanın yardımcı olacağı kanısındayız.

ŞEKİL : 1

ÇALIŞMA

Çalışmamızda insan mandibulasının sağ alt 6 no'lu dişinin nezial köküne rastlayacak şekilde, I. uygulama için vestibül'e ve 2. uygulama için lingual'e bir kurşun parça yerleştirilerek, sırası ile film çekimleri yapıldı.

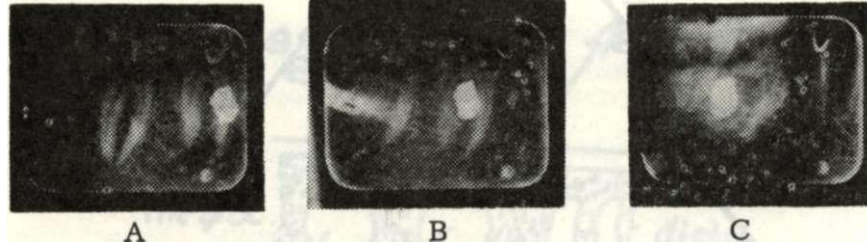
Film çekimi, tüm her defasında anterior yönde kaydırılarak vestibül ve lingual taraflar için ayrı, ayrı 3'er film kullanılarak yapıldı. 1. pozisyon normal açıortay tekniğine göre yerine getirildi, 2. ve 3. pozisyonlarda tüb her defasında yaklaşık 3 cm. anterior'a kaydırılarak, merkezi ışın 6 no.lu dişin mezial kökünden geçecek şekilde filmler alındı.

Banyo edilen filmlere sıra ile bakıldığında; vestibül yerleşiminde (Res.: 1), 1. filmde (Res.: 1-A) kurşun parça ile kök üstüste, 2. filmde (Res.: 1-B) kurşun parçada distale hareketlenme ve 3. filmde (Res.: 1-C) kurşun parçanın görüntüsünün distal kök üzerine süperpozisyonu görülmektedir. Buradan anlaşılacağı gibi, tübün anterior yönde hareket etmesine karşılık, görüntü tübün aksi yönünde (posterior) hareket etmektedir.

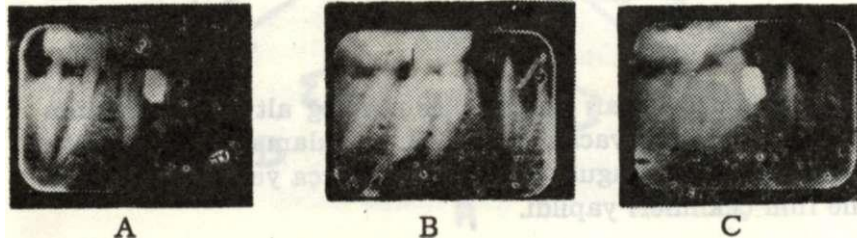
Lingual taraf için alınan filmlerde, (Res.: 2). 1.film için (Res.: 2-A) kurşun parça ve kökte çakışma, 2. filmde (Res.: 2-B) mezial kökten 5 no.lu dişin alveol boşluğuna doğru kayma, 3. filmde (Res.: 2-C) belirgin olarak anteriora kayma görülmektedir.

Hastanın fazla x - ışını almasını önlemek amacıyla 2. pozisyondaki film çekiminin yapılmadığını düşündüğümüzde, farklı iki açıdan çekim yapılan durum ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak klinik uygulamalarda, tübün kayma yönünün belirlenerek, cisimlerin yerleşim yerlerinin belirlenmesinde, değerlendirilmesinin, tübün kayma yönüne göre yapılmasının kolay olacağı kanısındayız.

Resim : 1 — A : Pb mezial kök üzerinde, B : Distale hareket, C : Distal köke süperpoze.

Resim : 2 — A : Pb mezial kök üzerinde, B : Anterior hareket, C : Anteriora tam hareket.

ÖZET

Yabancı cisimlerin ve gömülü dişlerin lokalizasyonu çoğu zaman gerekli olmaktadır. Dişhekimliği pratiğinde genelde kullanılan bir çok lokalizasyon metodları vardır. Ancak bu metodların anlatımları makale ve kitaplarda farklı olarak yapılmaktadır.

Makalemizde gömülü diş ve yabancı cisimlerin yerleşimlerinin tayininde kullanılan 3 metod ve tüb ve yabancı cisim hareketleri arası ilişkiyi açıklayan bir demonstratif metod açıklandı.

SUMMARY

LOCALISATION OF FOREIGN BODIES AND UNERUPTED TEETH BY MEANS OF A CLINICAL APPLICATION.

In most instances, the accurate localisation of foreign bodies and unerupted teeth is often necessary. There are lots of methods of localisation which are in common use in the dental practice. However, explanation of these methods have been differently executed in the radiology textbooks and articles. Three different methods to locate unerupted teeth and foreign masses as well as a demonstrative method to show the relations between a tube and foreign mass movements are explained in this article.

KAYNAKLAR

1. SMITH, N.J.D.: *Dental Radiography*, Blackwell Scientific Publications., Oxford, 1980.
2. BARR, H.J., STEPHENS, R.G.: *Dental Radiography*, W.B. Saunders Co., Philadelphia, 1980.
3. WÜHRMANN, A.H., MANŞON - BJNG, R.: *Dental Radiology*, The C.V. Mosby Co., St. Louis, 1973.
4. ARCHER, W.A.: *Oral and Maxillofacial Surgery*, W.B. Saunders Co., Philadelphia, 1975.
5. MITCHELL, D.F., STANDISH, S.M., FAST, B.T.: *Oral Diagnosis/Oral Medicine*, Lea and Febiger., Philadelphia, 1974.